

ADAPTAREA LA SISTEMUL LIMBII ROMÂNE A NEOLOGISMELOR PROPRII DISCURSULUI DIDACTIC

Lidia NEGARĂ, Facultatea de Litere

Theme: The adaptation to the Romanian language system of the neologisms specific to didactic discourse. The object of the research is the modern didactic discourse, and the subject comprises the amount of the neologisms specific to the actual didactic discourse.

Novelty and scientific research of this work is proven by the elucidation the specific of the didactic discourse, as it is heterogeneous, as well as the neological concepts that generate cognitive metaphors.

În cercetarea de față, ne-am fundamentat demersul științific pe două paliere: **analiza discursului** (cunoscută ca o disciplină nouă și un domeniu interdisciplinar) și **procesul de neologizare** (în cazul nostru, prezența sistematică a elementelor lexicale neologice ce abundă în discursul didactic actual, modern).

Discursul este o enunțare cu proprietăți textuale, dar considerată ca „un act discursiv efectuat într-o anumită situație care implică participanți, loc și timp” [1, p.28-29].

Odată cu apariția *Lingvisticii textuale*, cercetătorul francez Jean-Michel Adam, în „Analiza practicilor discursive”, a propus o formulare ca o expresie matematică, în ceea ce privește relația dintre **text** și **discurs**. Relația dintre **text** și **discurs** se face evidentă prin următoarea formulă „**Discurs = context + text**”. De asemenea, cercetătoarea Daniela Rovența-Frumușani exprimă plastic/metaforic unitatea **discurs-text**: „discursul se situează în amonte și textul în aval” [3, p.73]. În manieră multidisciplinară (*pragmatică, semantică, teoria comunicării, teoria textului, cognitivism, psiholingvistică*), diferențiem și argumentăm complexitatea demersului didactic, precum și caracterul său eterogen, întrucât însuși savantul de renume Patrick Charaudeau, în lucrarea *Langage et discours, éléments de semiolinguistique*, susține că „discursul didactic este o comunicare de mare complexitate psiho-sociocognitivă, în care se reunesc toate procedurile discursului în general”. De aici desprindem corelația **discurs didactic vs comunicare didactică** și menționăm, totodată, că discursul didactic nu se egalează cu disciplina comunicarea didactică,

întrucât este o formă a acesteia. În același timp, ținem să subliniem că discursul didactic poate fi cercetat sub următoarele unghiuri: *la nivel lexical, la nivel morfosintactic, la nivel textual și la nivel discursiv*.

Cercetarea discursului didactic din mai multe unghiuri este o provocare multidimensională, ce face din această lucrare **un model de analiză a discursului didactic**, care îmbină armonios, credem noi, profunzimea perspectivelor de analiză (analiza pragmalingvistică, analiza semiolingvistică, analiza propozițională a discursului, analiza discursiv-psiholingvistică analiza cognitiv-discursivă), fapt elocvent în prezentarea dimensiunii cognitive a discursului didactic, conturată de metalimbajul discursului și cristalizată de metaforele conceptuale.

Metaforele cognitive reprezintă, în esență, concepte neologice, spre exemplu: caruselul caracteristicilor, lotus, mâna oarbă, clepsidra răsturnată, microfonul fierbinte, maratonul de scriere, ancheta iterativă (Delphi), ghemul călător (RAI), căsuța personajului, diamantul ș.a.

În prezent se simte tendința spre modernitate, iar profesorul nu mai creează materiale didactice, ci „softuri educaționale”, care nu e decât o transpunere în noua tehnologie a planșelor de altădată. „Tabla interactivă, proiectorul și laptopul” sunt în „trend”, întrucât reprezintă „latura modernă” a demersului didactic. Tot dascălul este cel care „implementează” strategii didactice: metode, tehnici, procedee pentru eficientizarea procesului instructiv-educativ, iar fiecare etapă a lecției (ERRE) este pusă în „s l a i d”. Firește, „itemii” au înlocuit exercițiile de altădată, care, bine selectați, reprezintă o evaluare obiectivă a „competențelor intra- și interdisciplinare/transdisciplinare” din „curriculum”. Iar compunerile au și ele un echivalent, cel de „eseu”.

Așadar, procesul neologizării se face sesizat și în domeniul educațional, în învățământul din Republica Moldova, iar apariția lexicului neologic în discursul didactic este determinată de factorii de natură intralingvistică și extralingvistică. Apariția elementelor lexicale neologice este datorată și următorilor factori: social, cultural, economic, modern, estetic.

Definiția conceptului neologism pe care o urmăm, rămâne cea dată de lingviștii români Iorgu Iordan și Vladimir Robu în *Limba română contemporană* și care prezintă două accepții: 1) în sens larg, este neologism orice cuvânt nou, împrumutat sau creat prin mijloace interne; 2) în sens restrâns, numai cuvântul străin, împrumutat la o dată nu prea îndepărtată (p.310).

• *din perspectiva metalimbajului*: lingvistic, didactic și general;

• *din perspectiva modalităților de formare*: matricea internă și matricea externă;

• *din perspectiva aspectelor*: etimologie, ortoepie, ortografie și semantică.

Infra, trecem în revistă **perspectivele** sub care poate fi clasificat și analizat lexicul neologic:

În ceea ce privește clasificarea lexicului neologic, am recurs la „**Modelul Prismatic**” care prevede cele trei paliere expuse în funcție de metalimbaj: *lingvistic, didactic, general* (Vide *infra* Tabel).

Tabel

Matricea de analiză discursivă a corpusului reprezentativ

În funcție de metalimbaj	Modalități de formare a neologismelor					E t i m o l o g i e	O r t o g r a f i e	O r t o p e i e	M o r f o l o g i e	S e m a n t i c ă
	Matricea internă				Matricea externă					
	Morfo-semantică	Sintactico-semantică	Morfologică	Pragmatică						
					Împrumuturile: Xenismele/ anglicisme					
Lingvistic										
Didactic										
General										

În contextul reliefării celor expuse *supra*, vom prezenta câteva neologisme selectate din ghidurile, manualele și auxiliarele de limba și lit. română. O atenție deosebită se acordă analizei faptelor lingvistice care sunt prezente în formulările itemilor, întrucât acestea creează dificultăți în însușirea materialului, dar, îndeosebi, la înțelegerea/deslușirea sarcinilor didactice. Spre exemplu:

✚ **Paliera lingvistică a discursului didactic:**

Matricea internă: *contraargument; intralingvistic; matricea externă: competență, pregnant.*

✚ **Paliera didactică a discursului:**

Matricea internă: *pledoarie, SINELG etc.; matricea externă: training, implementa, cognitiv.*

✚ **Paliera generală a discursului:**

Matricea internă: *blogger; pluridimensional*; matricea externă: *site, design, on-line, iconic ș.a.*

În cadrul celor trei paliere, faptele lingvistice au fost cercetate la nivel *etimologic, ortoepic, ortografic, morfologic și semantic*. Am optat pentru o clasificare a acestui inventar lexematic neologic, pentru a ilustra cele trei aspecte importante în examinarea, acceptarea/adaptarea și integrarea neologismelor/xenismelor la sistemul limbii române: ***morfologic, fonetic și grafic***.

Neologismele reprezintă esența iradiantă ce leagă trecutul de prezent și de viitor, de aceea, în cele din urmă, propunem modalități se asimilare a lexicului neologic, precum: strategiile didactice/ tehnicile: *viața cuvintelor, universul cuvântului, graficul T, graffiti, căsuța profesiilor, caruselul caracteristicilor/sentimentelor, jocurile didactice – moara cuvintelor, lectura ș.a*

În cele din urmă, se poate conchide că discursul didactic este unic prin inovația și eterogenitatea pe care o comportă, iar mânăuirea lexicului neologic denotă că vorbitorul este cult, modern și elevat.

Referințe:

1. JEAN-MICHEL, A. *La linguistique textuelle, introduction à l'analyse textuelle des discours*. Paris: Armand Colin, 2005.
2. GHERASIM, A., CORNICIUC, S. *Discurs specializat- Lexic și gramatică de bază. Suport de curs*. Chișinău, 2014.
3. ROVENȚA-FRUMUȘANI, D. *Analiza discursului. Ipoteze și Ipostaze*. București: Tritonic, 2012.
4. STOICHITOIU-ICHIM, A. Aspecte ale influenței engleze în româna actuală. În: vol. *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*. București: ALL, 2001, p.83-117.

*Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr. conf., univ.*